

JAN KŘIPAČ / 28. 6. 2021

Dopisy Karla Lamače Václavu Wassermanovi

V pozůstalosti Václava Wassermana, která je uložena v Národním filmovém archivu, se zachovalo několik dopisů Karla Lamače. Filmový režisér v nich sděluje zejména informace týkající se jeho vlastní tvorby: píše o zamýšleném filmu s Voskovcem a Werichem, o pozadí vzniku britské adaptace *Švejka*, o zvažovaných poválečných projektech, o možnosti zapojit se do zestátněné československé kinematografie či o pokusu zaangažovat britské producenty do výroby filmů na Barrandově. Dopisy jsou cenným historickým svědectvím o Lamačových filmových aktivitách ve třicátých a čtyřicátých letech.

Praha – Košíře, 19. října 1929

Milý Vášo!

Dnes jsem telefonoval s máti a bylo mi oznámeno, že ještě nemáš peníze a lze se [nečitelné].

Je to skutečný nesmysl od Vančury, co provádí. Vzhledem na hrozný nedostatek prachův, který zde vládne, jsem sám navrhl tu kombinaci, aby obnos, který má Vančura zaplatit při dobírce, mu byl snížen o tu difference 300 (mk?) a on, aby Ti to vyplatil.

Protože nebyl čas na to, aby si toto vyjednání Hom-film dal písemně od Vančury potvrdit, dal jsem si dát od něho telefonem prohlášení, že Ti to hned vyplatí, což on také učinil a já jsem se na základě toho za něj zde zaručil. Proto skutečně nechápu, že to nezaplatil. Má snad s Homfilmem nějaké difference, ale to nesmí spojovat s takovouhle věcí důvěry. Píši mu teď obšírný dopis a dostane ho zároveň s Tebou. Kdyby ani pak nechtěl zaplatit, tak mi hned sděl. Prosadím s 90 % naše libreto, jen

kdybych měl o chlup konkrétnější nápad na děj. Nemohl bys mi třeba na jednu stranu napsat, víš-li něco nového?

Karel Lamač

Praha – Košíře, 13. června 1934

Milý Vášo.

K mému nemilému překvapení jsem se dověděl, že film s Voskovcem a Werichem je odložen, a protože jsem začátkem července již zadán, nemohu bohužel film režírovat.

Je mi to tím nemilejší, protože se jedná právě o Voskovce a Wericha, tudíž o příležitost se zase jednou veseloherně skutečně vytáhnout.

Speciálně by bylo velmi nepříjemné, kdyby si tito pánové měli myslet, že snad o to nestojím s nimi pracovat, nebo něco podobného. Ty sám moje mínění znáš a znáš také historii „Tří kroků“ a víš, o co jsem neustálým odkládáním toho filmu přišel, a že jsem se ještě do dneška z toho finančně nevzpamatovat.

Velmi mi na tom záleží, abys jim tuto situaci laskavě vysvětlil.

Doufám, že se těšíš pevnému zdraví a Tvoje hlavinka srší brilantními nápady.

Přikládám zároveň opis dopisu zaslaného Meissnerovi.

ZDAŘ BŮH!

Karel Lamač

Praha – Košíře, nedatováno

Milý Vášo!

Anny udělá na odpoledne ten čaj, ale pozor!

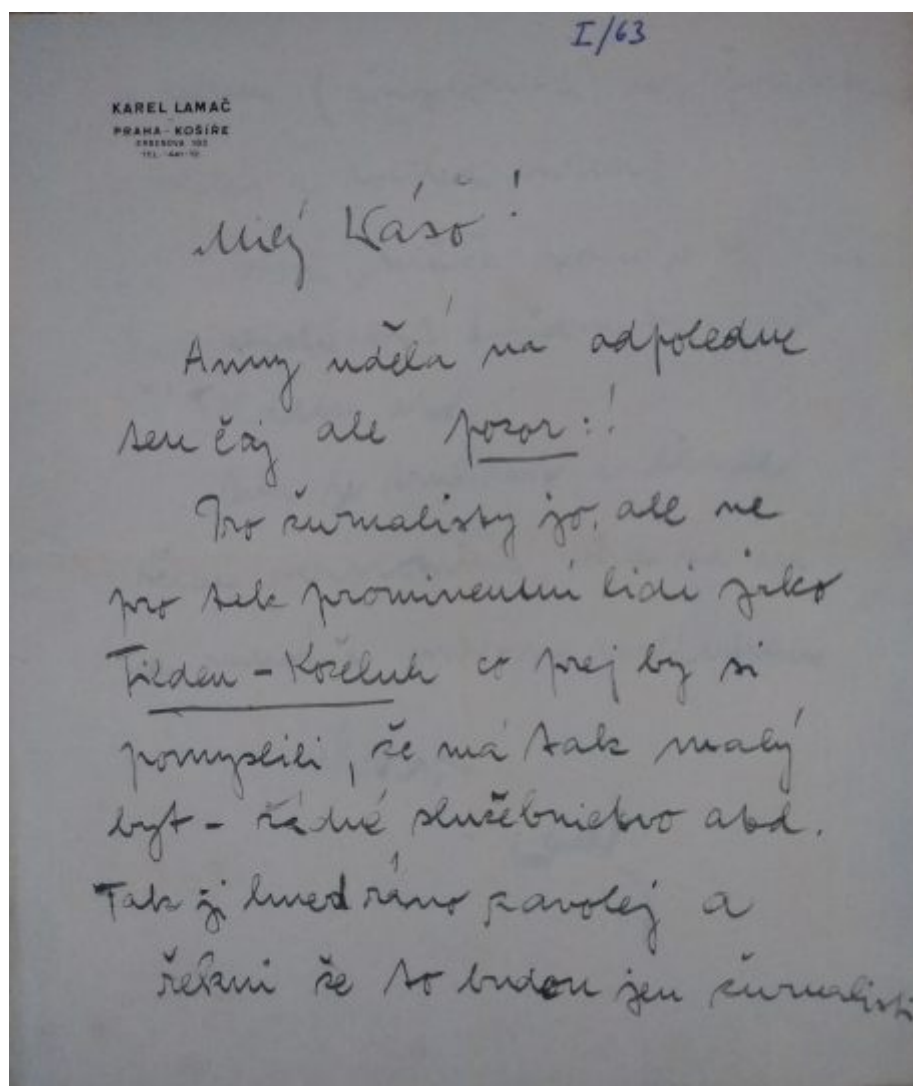
Pro žurnalisty jo, ale ne pro tak prominentní lidi jako Tilden-Koželuh, co prej by si pomysleli, že má tak malý byt – žádné služebnictvo atd.

Tak ji hned ráno zavolej a řekni, že to budou jen žurnalisti, a řekni (přijdou-li), aby počítala s tolika a tolika lidma.

Potom může jeden z těch žurnalistů být klidně Koželuh či Tilden atd.

Ona je trulant a téměř věcem nerozumí, tak na ni se musí s malým podfukem.

Karel

Berlín, 26. července 1935

Milý Václave!

Rád ti vyhovím – ale pošli tisíciokého Aragona sem do Berlína – dá se to vyřídit jen na místě!

Ne-li – roztříštím Vám oběma lebky.

Áhoj

Kárl

Anglie, 26. listopadu 1945

Milý Vašo...!

Francouzům se exposée náko nelíbí, tak nevím, jak se dohodneme. Prosím tě náramně, abys pro vlastní informaci přečetl můj dopis Dru Valentovi a hned mu ho dal doručit... Kopii posílám Bozděchovi... Ta zahraniční produkce by mne jistě zajímala, už protože jsem filmoval ve všech filmových centrech Evropy (vyjma říše Macaronnské) a dělal filmy v pěti různých jazycích. Mám také několik nápadů, co a jak by se dalo dělat... To víš, že přece jenom zase bych rád dělal doma, ale nechtěl bych být pátým kolem... Dostal jsem nabídku od Kabelíka, abych vstoupil do jeho produkce, tak skutečně nevím, co mám dělat. Porad' koze!

S veškerou úctou oddaný

Karel

Anglie, 4. března 1946

Milý Venoušku!

Díky za časté dopisy, které z Tebe udělaly bílou vránu – krátce a dobře, zase intelligence zvítězila.

Pozvání jsem ovšem žádné od státní výroby či od ministerstva informací neobdržel, ale čekám stejně na jednoho Američana, který je mým náramně dobrým přítelem a který na mé úsilovné žádosti asi prosadí řadu prima amerických filmů do Prahy. Nechci přijet domů bez nějakého makavého úspěchu a to by bylo VONO... Dále jsem navrhnul, aby se dělala *Polská krev* (asi s Martou Eggertovou, která snad přijede extra z Ameriky, tam co rostou fíky...) Zatím o tom nemluv, protože to ještě není definitivní... Prosím tě, jako jediného inteligenta, který na dopisy odpovídá... Sežeň IHNEÐ klavírní výtah a divadelní knihu v jazyku německém a pošli mi to sem... Také tu jednáme o úplně předělaném *Zamilovaném hotelu*. Právě jsme dodělali a posíláme anglickou verzi filmu

Včera neděle byla, kterou jsem tady natočil a která je velmi dobrá... Švejka doděláváme... Nechápu, jak je to možné, že práva filmovací nepatří jedné osobě, ale že se o to hlásí kde kdo... Myslím, že PROTO, že osoby, kterým skutečně patří, neexistují.

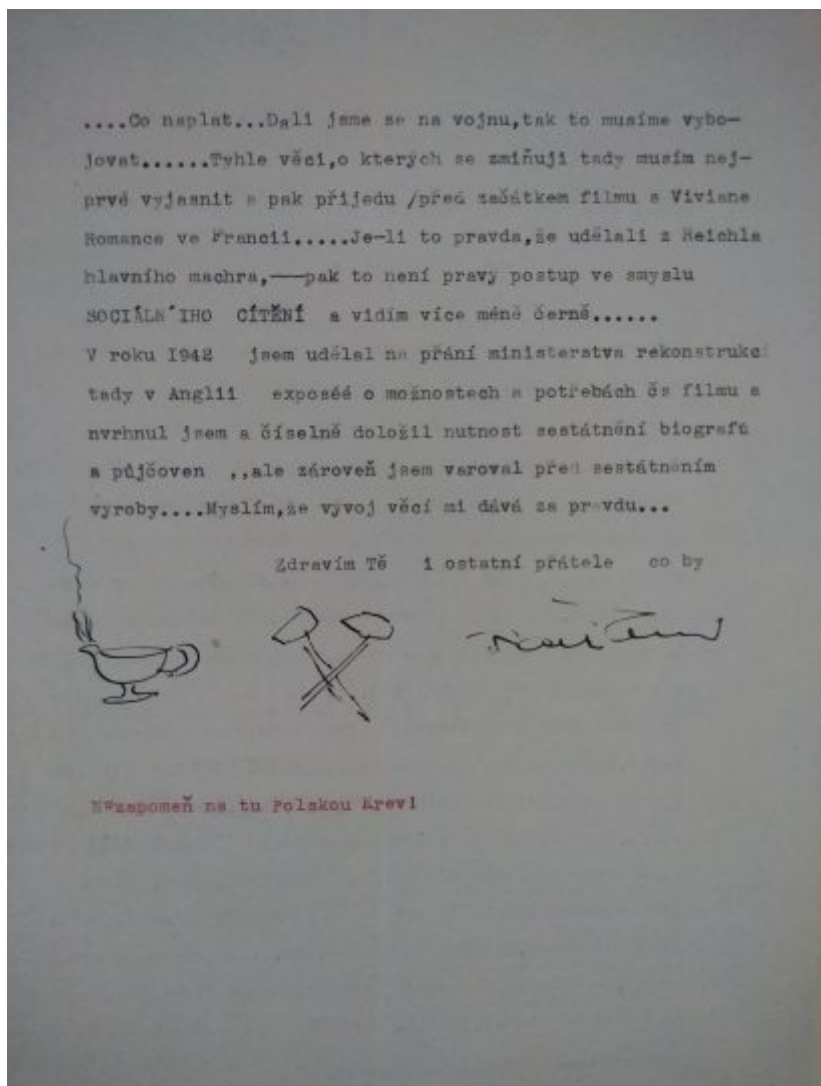
...Co naplat... Dali jsme se na vojnu, tak to musíme vybojovat... Tyhle věci, o kterých se zmiňuji, tady musím nejprve vyjasnit a pak přijedu (před začátkem filmu s Viviane Romance ve Francii...) Je-li to pravda, že udělali z Reichla hlavního machra, pak to není pravý postup ve smyslu SOCIÁLNÍHO CÍTĚNÍ a vidím více méně černě...

V roce 1942 jsem udělal na přání ministerstva rekonstrukcí tady v Anglii exposéé o možnostech a potřebách čs. filmu a navrhnul jsem a číselně doložil nutnost sestátnění biografů a půjčoven, ale zároveň jsem varoval před sestátněním výroby... Myslím, že vývoj věcí mi dává za pravdu...

Zdravím Tě i ostatní přátele co by

Karel Lamač

Nezapomeň na *Polskou krev!*

Paříž, 15. dubna 1946

Vašíňku!

Bohužel to pozvání do Prahy jsem dostal o dva měsíce později, kdy už jsem dávno přestal doufat, že vůbec přijde. A protože moje finanční situace není růžová a moje máti se během války zadlužila, musím koukat, abych viděl, tak jsem vzal tento film, kterým obnovím své styky s Francií.

Ohledně mezinárodních kombinací to nevypadá zatím vábně. Řeknu ti upřímně, že páni z Prahy hodně pokazili. Uvaž, že sedím s tím drem Bělohlávkem, ze kterého se vyklubal skutečně dobrý pracant, po celá léta v Londýně, že známe kde koho, že známe poměry, jak je po létech člověk pozná, a měli jsme plány a možnosti natahat prima produkce do Prahy... Když jsem byl v Praze, tak jsem žádal na Barrandov, aby mi dali cifry, míry a fotografie atelierů, laboratoří atd. Na to mi bylo odpovězeno: Prozatím nemáme zájmu... Potřebujeme ateliéry sami atd.

A najednou přijel nějaký REDAKTOR ?? vyjednávat s Rankem o ateliery (toť se ví, že židovskej, jmenuje se nějak od B.) a pak zase byli pozváni do Prahy ti dva Angličané, aby se na to podívali... Toť se ví, že to byli lidé, které já bych do Prahy nikdy nepozval. Chtěl jsem tam dovést několik menších producentů, kteří ateliery potřebují PRÁVĚ PROTOŽE NEJSOU S RANKEM, KTERÝ MÁ všechny ateliery...

Ti, co v Praze byli, prohlásili, že Praha má dobré technické podmínky, ale že ateliery jsou dražší než ateliery francouzské, belgické, italské, mnichovské a že se u nás pracuje nejpomaleji, že potřebujeme největší počet stavěcích dnů, že se u nás nesmí dělat přes čas atd. atd. Tato chyra se rozlezla po celém Londýně a k svému divení jsem tutéž náladu našel v Paříži.

Rank chce sice – aby se neřeklo – udělat v Praze nějaký kraťas, ale jediná věc, která by cizince k nám přilákala, by byla rychlost a láce, už proto, že film v Praze natočený (ať v kterékoliv řeči) se pokládá za film český, a potřebuje ve Francii i Anglii dovozní kontingent, což znamená finanční ztrátu.

Začínám filmovat v polovici května, ale libreto není hotovo a mám mnoho práce s přípravami, přesto se pokusím se na nějaký den dostat do Prahy. *Polskou krev* jsem dostal – bohužel také příliš pozdě a zatím se rozhodli dělat s Eggertkou moderní *Fledermaus*.

POZOR!!!! Vzhledem k neujasněné situaci se Švejkem jsem změnil dispoziční v ten smysl, že film doveze do Prahy anglická firma a ne já... Podle česko-anglické smlouvy (do které film spadá) by museli pražští nápadníci na práva žalovat v Londýně, kdyby nebyli spokojeni s 25 procenty, které ta firma povolí.

Protože 25 procent je podle mezinárodních zvyklostí daleko víc než normálně, by si v Londýně nic nevyžalovali. Tak ať se teď jdou pověsit.

Film bude v Praze v nejkratší době (do 14 dnů), a proto je důležitou otázkou CO JE S TOU PÍSNÍČKOU??? a s tím nakladatelem? Když to naloží až kdoví kdy po tom, tak bude pozdě.

Kdyby to nechtěli naložit, tak bych to naložil sám, ovšem, že neznám podmínky a možnosti.

Prosím Tě, napiš mi, jako to vypadá

a) naloží-li to někdo

b) mohu-li to naložit sám

Protože nevím, komu to poslat, posílám Tobě co ze všech filmařů NEJMÉNĚ NESPOLEHLIVÉMU fotografii Švejka, který skutečně stojí za milion... Film stál dohromady 13 000 liber (nejmenší veselohra nejlacinějšího výrobce Butchera – londýnského Špeliny – stojí 30 000 liber).

Film se dělal tedy bez peněz.

V době nejhoršího bombardování Londýna.

I elektrikář a jeden rekvizitér byli zabiti.

V roce 1942... V nejčernější době všeobecného pessimismu, kdy se každodenně čekala německá invaze – tedy v době, kdy to bylo nejtěžší si dělat blázny a legrace vůbec a z gestapa zvláště.

To jsou momenty, které mluví pro tento film – JAKO DOKUMENT.

Pro režii toho filmu mluví jediná složka, a to je figura Švejkova. Anglický herec, který nikdy o Švejkovi neslyšel, a přece nese v sobě kus Haška a kus Nola!!!

Propagační moment filmu byl následující: Sympatie Angličana je možno nejsnadněji a NEJLACINĚJI získat humorem a ne bombastickým kecáním a pálením kadidla vlastnímu heroismu (arcibiskup z Canterbury řekl a napsal: HUMOR JE MODERNÍ FORMOU KŘESŤANSTVÍ). V roce 1941 dostala naše propaganda v Londýně podzemním kanálem z Prahy knihu v Praze vydanou a prý prodávanou JAK SE NAUČÍM NĚMECKY. Hlavní část knížky ale byla stať o Švejkovi proti gestapu... Tato okolnost byla ovšem sensačním dokumentem o spiritu našeho lidu doma, který má tolik síly a odvahy – ač neozbrojen – vysmívat se hnědým kanibalům atd. atd. Proto jsme ten film udělali a příkládám výstřížek nejrozšířenějšího londýnského večerníku, který píše kritiku nadepsanou: STORY, která k nám byla propašována.

Rád bych, aby naše kritika, která by mohla snadno ohrnovat nos nad filmem, který DNES za zcela změněných okolností nevypadá reprezentačně, tyto body vzala v úvahu a dívala se na film jako na jeden z dokumentů odboje z jeho nejtěžší fáse. AMEN.

P. S. Film se jmenoval v Anglii *Schweik*, protože tak se jmenuje také knižní vydání.

D'Aguiara jsem zatím nechytíl, je v Nizze. Nechal jsem tam vzkaz.

To už jsem dlouho tak dlouhý dopis nepsal.

Karel

Paříž, nedatováno

Milený Vášo!

Originál text *Švejka* Ti posílají zároveň z Londýna...

Makropulose jsem zatím nabízel bezvysledně. Říkají, že je to příliš neskutečné a prostému publiku vzdálené thema, tak zatím nemám úspěchu... Pokouším se dále... Hledím se na nějaký den uvolnit, pošlu ti telegram...

Posílám ti program psích závodů. Jedním z favoritů zde je, jak vidíš, naše bývalá hvězda. Zvláštní to druh její zde trvající popularity.

Posílám fotografie s Alex. Kordou a Drem B. Bělohlávkem, jak na Elblův popud sjednáváme jeho filmy pro ČSR... Zařídil jsem, aby D'Aguiar poslal do Prahy film *Narciss*, který je opravdu nebývalá sranda a Tys ho ještě neviděl... Všude dělal ohromný kšeft... Tak ať ho nezapomenou z produkce francouzských filmů vybrat. Posílám dále fotku Vivian Romance, která dokončila film s Duvivierem, který (jak tam uvádí) jel 10 000 km, aby s ní mohl pracovat... Tak jsem se dostal do slušné společnosti.

Co je s tím šlágrem *Švejka*... Nebude pozdě???

Zdrav stůjte

Karel

New York, nedatováno

Milý Vášo!

Abys viděl, jak jsem se tady vyžral, tak Ti posílám fotku ze Sylvestra. Vypadám na ní jak starej žid, zato ale Lilichen je prima. Ta druhá žába je její sestra Gunn.

Ta moje prašivá mašina jak se zdá tady v Americe zapomíná psát česky. Alespoň se jí nechce psát kličky a háčky.

Ohromně mne překvapilo, Lili nosí stále ten tenounkej prstýnek, kterej jsi jí kdysi dal... Prej ho má pro štěstí. Jinak tu zase začíná sněžit... No si tady ta příroda dovoluje – to je opravdu co říci!

Jinak je všechno v nejlepším pořádku. Objednal jsem si dva lístky na Slet. Člověk neví – co kdybych se do té doby oženil...

Ahoj

Karel